

Výuka v době pandemie - Francie

Zuzana Horálková

Červenec 2021

1 Úvod

Školství v uplynulém roce a půl prošlo mnohými změnami. Možná už nikdy nebude stejné jako dřív. Jak pandemie zasáhla Francii a jak se týkala tamějších škol? Jaká se Francie rozhodla zavést opatření v boji proti covidu 19 a do jaké míry se změnil život francouzských žáků a učitelů? Budeme hledat odpovědi na tyto otázky a zkoumat, jak pandemie narušila podobu dlouho zaběhnutého školského systému ve Francii.

2 Vývoj pandemie ve Francii

Vývoj pandemie covidu 19 od jejího vypuknutí do června 2021 se ve Francii rozděluje do tří vln. Na obrázku 1 vidíme graf denního nárůstu pozitivně testovaných na covid 19 ve Francii (vynášen je vždy sedmidenní průměr) – vidíme, že maximum denního nárůstu se pohybuje okolo 55 tisíc osob z celkového počtu 67,4 milionů obyvatel [2]. Maximum denního nárůstu při uvažování sedmidenního průměru se v České republice pohybovalo okolo 12,5 tisíce osob [3] na celkových 10,7 milionů obyvatel [4]. Po přepočtu na 100 000 obyvatel se tedy maximum počtu nakažených denně (ze sedmidenního průměru) pohybovalo ve Francii okolo 80 osob, v České republice okolo 120 osob.

Obrázek 1: Denní nárůst počtu nakažených (7denní průměr) [1]

2.1 První vlna

První případy nákazy covidu 19 se ve Francii potvrdily 24. ledna 2020. Jednalo se o tři lidi, kteří se navrátili z čínského Wu-chanu, místa, kde byl identifikován první případ nákazy covidem 19 na světě vůbec. Jeden z těchto tří lidí po necelém měsíci umřel (jednalo se o muže ve věku 80 let), byl tak první obětí covidu 19 v Evropě. [5] Tyto události vedly Francii k obezřetnosti vzhledem k nově objevené nemoci.

Ke konci února 2020 je ve Francii 100 pozitivně testovaných a 2 úmrtí na covid 19. Nejvíce (36) pozitivně testovaných je v departementu Oise, což vede k zavádění opatření v této části Francie – mimo jiné zavření škol v postižených obcích. [5]

Epidemie se postupně rozšiřuje a objevují se nová ohniska nákazy. Osmého března je již potvrzeno 1000 případů nákazy ve Francii, o tři dny později Světová zdravotnická organizace oznamuje, že výskyt onemocnění covidu 19 lze považovat za pandemii [6], což vede k zavádění striktnějších opatření. Prezident ve svém projevu 16. března 2020 vyzývá občany k vytrvalosti opakujícím se slovním spojením: „Jsme ve válce“ [7]. Zavírají se školy na všech úrovních vzdělávání – od školek až po vysoké školy. Pracující jsou vyzváni k práci z domova, zavírá se většina obchodů a veřejné prostory (kromě lékáren, obchodů s potravinami apod.), je omezen pohyb až na nezbytně nutné cesty – pro opuštění bydliště je potřeba čestného prohlášení, po týdnu lockdownu je zavedeno pravidlo umožňující vycházky (kromě výjimek) pouze do vzdálenosti 1 km od bydliště po dobu maximálně jedné hodiny denně [8]... země a její ruch rychle utichá. Trvalo ještě necelé dva měsíce, než mohl být lockdown zrušen.

Až do dubna 2020 počty nově nakažených a mrtvých rostou, v dubnu dosahují maxima a od května dále epidemie ve Francii zpomaluje a jsou postupně uvolňována některá opatření, žáci se navracejí do škol. [5] K jedenáctému květnu se prezenčně učí žáci ve školkách a na prvním stupni, o týden později se otvírají školy pro žáky ve věku 11-15 let, ale pouze v „zelených zónách“, tj. částech Francie, ve kterých je pandemická situace příznivá. Po 22. červnu 2020 se otevřely školy pro všechny žáky (až na žáky gymnázií), účast na prezenční výuce byla dle prezidentových slov povinná [9]. Výuka probíhala po menších skupinkách a na druhém stupni bylo povinné nošení roušek. [10], [11]

2.2 Druhá vlna

V průběhu letních měsíců začíná počet nakažených denně opět pomalu stoupat, je potřeba znovu zavádět opatření omezující shromažďování, využívání služeb, zakazuje se noční vycházení mezi osmou hodinou večer a šestou hodinou ráno... [5] Třicátého října je uvedeno v platnost druhé omezení pohybu, lockdown, které potrvá ještě měsíc a půl. Pravidla při tomto lockdownu se podobají těm z jara, pro školní výuku se ale mění: je zavedena distanční výuka na vysokých školách s výjimkou praktických předmětů a laboratorních výzkumů, návštěva univerzitních knihoven je povolena, ostatní úrovně vzdělávání probíhají prezenčně pouze se zvýšenými hygienickými nároky. [12] Z obrázku 1 vidíme, že

nedlouho po zavedení druhého lockdownu počet pozitivně testovaných denně dosahuje maxima - jak ve druhé vlně pandemie ve Francii, tak za celé trvání pandemie do léta 2021. S tvrdými opatřeními (a i přes otevření škol) začíná křivka počtu pozitivně testovaných brzy strmě klesat, oproti maximu se ke konci lockdownu (polovina prosince 2020) dostáváme na hodnotu počtu pozitivně testovaných denně více než pětkrát menší. Na přelomu roku 2020 a 2021 se již začíná s očkování, což přináší novou naději. Paralelně s tím se ale objevuje nová mutace viru a v zasažených oblastech je třeba znovu zpřísnit opatření.

2.3 Třetí vlna

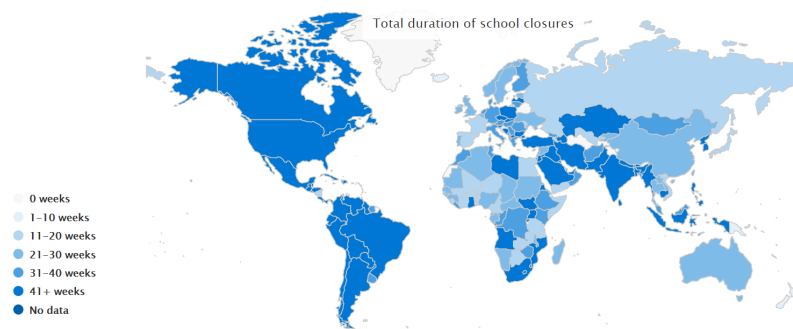
Pro třetí vlnu pandemie ve Francii je charakteristická mutace viru alfa. Od poloviny března 2021 je zaveden již v pořadí třetí lockdown v 16 z celkového počtu 101 francouzských departementů, 31. března 2021 pak prezident oznamuje lockdown pro celou republiku [13], který bude trvat ještě měsíc. Podobně jako na jaře o rok dříve se uzavírají všechny úrovně škol – po týdnu distanční výuky následují dva týdny jarních prázdnin, následně začíná postupný návrat žáků do škol. Pohled na obrázek 1 nám prozradí, že denní přírůstek nakažených v průběhu třetí vlny byl maximální na přelomu března a dubna 2021, zpřísnění opatření spolu s postupným očkováním populace mělo pozitivní vliv na zabránění šíření viru, vidíme, že křivka až do počátku léta 2021 klesá. Tou dobou, 30. června, byla v souladu se zlepšující se situací zrušena většina opatření až na povinnost nosit respirátor v uzavřených prostorech. [5]

3 Dopad pandemie na vzdělávání

V bulletinu pro národní vzdělávání se první zmínka o covidu 19 objevila 5. března 2020. Byla zavedena povinnost pro žáky, kteří se navraceli z oblastí označených za rizikové, zůstat dočasně doma (ale být v kontaktu se školou, doplňovat si učivo a plnit úkoly). Také bylo oznámeno, že je možné, že dojde k většímu uzavření škol. Již tomto článku jsou zmíněny některé očekávané výzvy distanční výuky, jako např. to, že bude potřeba pokračovat efektivně dál v probírání učiva, ale zároveň minimalizovat čas žáků před obrazovkami. [14]

Jak bylo zmíněno výše, k uzavření škol opravdu, stejně jako ve většině jiných států, opravdu muselo dojít – v zasažených oblastech delší dobu, celonárodně byly školy uzavřeny dvakrát, jednou v březnu 2020 a podruhé v dubnu 2021. Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi Francie patří mezi země s nejméně zavřenými školami v průběhu pandemie (viz obrázek 2). Dle [15] je celková doba uzavření škol ve Francii v průběhu pandemie 12 týdnů, oproti tomu v České republice byly školy uzavřeny 46 týdnů. Ministr školství ve Francii poukazoval na význam škol a kvalitního vzdělávání. Na druhou stranu se ozývají hlasy o tom, že bylo podceněno riziko šíření viru ve školách a že se mělo zavést více ochranných opatření. [16]

Podobně jako v České republice byla distanční výuka na školách realizována pomocí online platforem (využívána byla například platforma *Moje třída doma*,

Obrázek 2: Celková doba uzavření škol [15]

Ma classe à la maison, od CNEDu [17]), bylo nabízeno televizní nebo radiové vysílání (*Národ, který se učí*, *Nation apprenante*, [18]), probíhala e-mailová komunikace mezi žáky a učiteli... [19] Aby žáci měli jednodušší přístup ke školní výuce, bylo zařízeno zrušení limitu na internet, dále byla rodinám s nižším příjmem poskytnuta dodatečná podpora; výuka částečně probíhala asynchronní formou (vedle online hodin), kdy si žáci sami mohli určit, v jakém čase budou školní povinnosti plnit; žákům, kteří to potřebovali, byly poskytnuty tablety nebo počítače. [20] Pro prezenční výuku byla zavedena zvýšená hygienická opatření, podobně jako v České republice, týkající se nošení roušek, častějšího úklidu a větrání ve třídách, omezení mísení různých skupin žáků, desinfekce rukou apod. [21]

Pandemie covidu 19 samozřejmě také zasáhla do podoby maturitní zkoušky – v roce 2020 se ve Francii nekonaly obvyklé zkoušky, ale známky z maturity byly stanoveny na základě známek v průběhu roku. [22] Změněná podoba maturity vedla také k vyšší celkové úspěšnosti, ta v roce 2020 dosáhla 95 procent, o přibližně 7 procent více než předchozí rok. [23] Podobně i známka u letošních maturit (2021) byla z důvodu ochrany zdraví nahrazena známkou za průběžnou práci ve školním roce. Tato výjimka pro podobu maturitní zkoušky byla veřejnosti oznámena již v listopadu roku 2020 a potvrzena 22. ledna 2021, aby byli žáci více motivováni k průběžné práci. [24]

4 Zajímavost

V průběhu lockdownu platila ve Francii přísná pravidla o vycházkách maximálně do vzdálenosti 1 km od místa bydliště – pro zjednodušení občanům dodržovat tato pravidla byly vytvořeny aplikace, které na mapě zobrazí, kam až daný občan má povoleno na své procházce dojít (viz např. [25]).

V té době vznikalo také množství videí reagujících na danou situaci, kdy se lidé snažili dívat na lockdown s humorem a filmovali např. to, jak jdou doma na výlet (s plně naloženým batohem, mapou, dalekohledem...), objevují nová místa a jsou nadšeni z výhledu z okna. Jindy filmovali to, jak místo lezení po

skalách, kam nemohou kvůli lockdownu, s plně lezeckým vybavením zdolávají palandu nebo jídelní stůl.

5 Závěr

Průběh opatření ve Francii reagující na pandemii covidu 19 se od České republiky liší – vidíme, že třikrát byl na omezenou dobu zaveden lockdown s mnohem přísnějšími pravidly než v České republice, ten ale byl pro průběh pandemie klíčový a pomohl její průběh zmírnit. Průměrný občan byl tedy ve Francii více omezen. Rozdíl ale je v přístupu k uzávěru škol – z opatrnosti k uzavírání škol usuzují, že si je francouzská vláda vědoma výrazně vyšší kvality prezenčního vzdělávání oproti jeho online podobě a jeho důležitosti pro žáky, především na nižších stupních vzdělávání. Myslím, že je na tom vidět, že v průběhu pandemie nebylo možné dosáhnout optimálních podmínek pro všechny, ale že když se položil důraz na jeden aspekt (např. vzdělávání), jinde byly podmínky náročnější (výrazné omezení pohybu).

Seznam použité literatury

- [1] Wikipédia: Statistiques sur la pandémie de Covid-19 en France. Dostupné online [cit. 21.7.2021]: https://fr.wikipedia.org/wiki/Statistiques_sur_la_pand%C3%A9mie_de_Covid-19_en_France
- [2] Institut national de la statistique et des études économiques: Population par sexe et groupe d'âges. Dostupné online [cit. 21.7.2021]: <https://www.insee.fr/fr/statistiques/2381474>.
- [3] Google zprávy: Koronavirus (COVID-19). Dostupné online [cit. 21.7.2021]: <https://news.google.com/covid19/map?hl=cs&mid=%2Fm%2F01mjq&gl=CZ&ceid=CZ%3Acs>
- [4] Český statistický úřad: Obyvatelstvo. Dostupné online [cit. 21.7.2021]: http://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide
- [5] Wikipédia: Pandémie de Covid-19 en France. Dostupné online [cit. 21.7.2021]: https://fr.wikipedia.org/wiki/Pand%C3%A9mie_de_Covid-19_en_France#Troisi%C3%A8me_vague
- [6] World Health Organization: Coronavirus disease (COVID-19), Situation report - 51. Dostupné online [cit. 21.7.2021]: https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200311-sitrep-51-covid-19.pdf?sfvrsn=1ba62e57_10.
- [7] Vie publique: Déclaration de M. Emmanuel Macron, président de la République. Dostupné online [cit. 22.7.2021]: „<https://www.vie-publique.fr/discours/273933-emmanuel-macron-16-mars-2020-coronavirus-confinement-municipales>“

- [8] Ma commune: Nouvelles règles pour les sorties. Dostupné online [cit. 22.7.2021]: <https://www.macommune.info/nouvelles-regles-pour-les-sorties-un-rayon-dun-km-autour-de-chez-soi-et-une-heure-maximum/>
- [9] Le Parisien: Retour des élèves à l'école et au collège le 22 juin, le protocole sanitaire allégé. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://www.leparisien.fr/societe/education-macron-allege-le-protocole-sanitaire-retour-des-eleves-en-classe-le-22-juin-14-06-2020-8335431.php>
- [10] Department of Global Health: COVID-19 Schools Summary. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://globalhealth.washington.edu/sites/default/files/COVID-19%20Schools%20Summary%20%28updated%29.pdf>
- [11] Ministère de l'éducation nationale, de la jeunesse et des sports: Écoliers et collégiens de retour en classe ce 22 juin. Dostupné online [cit. 22.7.2021]: <https://www.education.gouv.fr/ecoliers-et-collegiens-de-retour-en-classe-ce-22-juin-304086>
- [12] Vie publique: Covid-19: un 2e confinement national. Dostupné online [cit. 22.7.2021]: <https://www.vie-publique.fr/en-bref/276947-covid-19-un-2e-confinement-national-compter-du-29-octobre-minuit>
- [13] Vie publique: Covid-19 : fermeture des écoles et déplacements limités en avril 2021. Dostupné online [cit. 22.7.2021]: <https://www.vie-publique.fr/en-bref/279272-covid-19-fermeture-des-ecoles-et-deplacements-limites>
- [14] Ministère de l'éducation nationale, de la jeunesse et des sports: Bulletin officiel n° 10 du 5 mars 2020, Enseignements primaire et secondaire. Dostupné online [cit. 22.7.2021]: <https://www.education.gouv.fr/bo/20/Hebdo10/MENE2006547C.htm>
- [15] Unesco: Total duration of school closures. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse#durationschoolclosures>
- [16] France 24: 'A French exception': Experts call for rethink of open-schools policy amid pandemic. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://www.france24.com/en/europe/20210317-a-french-exception-pride-and-regret-over-france-s-open-schools-amid-pandemic>
- [17] CNED: Ma classe à la maison. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://www.cned.fr/ma-classe-a-la-maison>
- [18] Ministère de l'éducation nationale, de la jeunesse et des sports: Opération "Nation apprenante". Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://www.education.gouv.fr/operation-nation-apprenante-303174>

- [19] Wikipédia: Fermeture des établissements scolaires français en 2020. Dostupné online [23.7.2021]: https://fr.wikipedia.org/wiki/Fermeture_des_%C3%A9tablissements_scolaires_fran%C3%A7ais_en_2020#cite_note-15
- [20] OECDiLibrary: The State of School Education, One Year into the COVID Pandemic. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/201dde84-en.pdf?expires=1627039493&id=id&accname=guest&checksum=2AB85D2B97E97D4CBC3E590E5320CD57>
- [21] Ministère de l'éducation nationale, de la jeunesse et des sports: Covid19 Mesures pour les écoles, collèges et lycées. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://www.education.gouv.fr/covid19-mesures-pour-les-ecoles-colleges-et-lycees-modalites-pratiques-continuite-pedagogique-et-305467>
- [22] Ministère de l'éducation nationale, de la jeunesse et des sports: Baccalauréat: tout savoir sur la session 2020. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://www.education.gouv.fr/baccalaureat-tout-savoir-sur-la-session-2020-308372>
- [23] Direction d'évaluation, de la prospective et de performance: Note d'information. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: http://www.epsilon.insee.fr/jspui/bitstream/1/140848/1/depp_NI_2021_21.12.pdf
- [24] Service public: Bac 2020-2021 : les épreuves communes sont annulées. Dostupné online [cit. 23.7.2021]: <https://www.service-public.fr/particuliers/actualites/A14427>
- [25] Esri France: Carte du confinement: le périmètre d'1 kilomètre. Dostupné online [cit. 22.7.2021]: <https://covid.esrifrance.fr/perimetre-1-km/>